

Graselova mladá léta

Jan Jiří Grasel se narodil 4. dubna r. 1790 v Nových Syrovicích u Moravských Budějovic.

Jeho otec rolník, se 3 léta po narození syna Jana Jiřího přestěhoval s celou rodinou do rakouského Hadersdorfu u Strassu. Zde obýval osaměle stojící dřevěnou chaloupku a zde se také začal věnovat loupeživým výpravám.

Již první dojmy, které sedmiletý synek začal vnímat v domově svých rodičů byly takové, že se jeho srdce přiklánělo více a více ke zlému. Jeho otec jej již v nejútlejším věku učinil svým společníkem a pomocníkem při svém nekalém jednání. Dokladem toho je příhoda, která se udála jednoho únorového večera v r. 1797.

Toho večera pokryla hustá mlha celou krajinu. Následkem toho došlo na dolů se svažující cestě k neštěstí, při němž se kočár převrátil, a kočí tak jako vznešeně vypadající cestující se marně namáhali postavit opět na nohy spadlého koně. Náhle vyskočil z houštiny malý chlapec a nabídl se, že za odměnu sežene pomoc, jelikož poblíž je otcův domek. Tento návrh byl cestujícím ihned přijat a mladík se velmi brzy vrátil se svým otcem zpět. Otec se dal ihned do práce a netrvalo dlouho a kůň se zase šťastně postavil na nohy. Cizí pán tím byl velice potěšen, vtiskl muži peníz do rukou a poručil svému kočímu

jet dále. Jan Grasel otec, který byl svým synem přivolán na pomoc, díval se zamyšleně na mizející povoz, náhle se otočil k chlapci a pravil: „Utíkej rychle Honzíku do nejbližší hospody při silnici. Budeš tam dříve než oni, poběžíš-li pěšinou protože vznešený pán má velmi unaveného koně. Dej ale pozor, ať tě nikdo nespátří!“

Chlapec se ihned vydal na cestu a než uteklo půl hodiny byl již před zmíněným hostincem. Získal tak před kočárem předstih, neboť teprve po několika minutách se kočár dokodrcal do hostinského dvora. Zatím co hostinský vyšel přede dveře, aby přivítal přijíždějící cizince, vyšplhal se přes plot do hostinského dvora mladý Grasel a schoval se za staré dřevo. Zatímco kočí s pomocí podomka vypřáhli koně a vůz postavili do otevřené kolny, odešel kočí za svým pánem do hospody. Nyní se malý Grasel odvážil vylézt ze svého úkrytu, připlížil se ke kočáru a hbitou rukou prohmatal jeho boční stěny. Náhle ucítil něco v postranní brašně kočáru. Vytáhl to ven a byla to náprsní taška. Rychle ji schoval ve své haleně a nepozorován se odtud odplížil. Běžel opět lesní pěšinou až přiběhl zpět k otcovskému domu. Než ale doběhl domů, nedala mu zvědavost, aby se nepodíval, co vlastně v té náprsní tašce je. Vytáhl ji ven a spěšně ji otevřel. Balíček bankovek se ukázal lačným zrakům. Kromě toho našel v brašně obrázek ženy namalovaný na destičce ze slonové kosti. Ten se mu tak zalíbil, že jej vyňal z brašny a ponechal si jej pro sebe.

Pak zamířil spěšnými kroky k otcovskému domu, kde jej již očekával otec. Pokyn otce mu naznačil, aby se odebral do

vedlejší místnosti, neboť matka se nesměla nic dovědět o nečistém jednání otce a syna. Jakmile se dostali do místnosti, starý zažehl světlo a malý Honzíček mu předal ukradenou tašku, která byla nadita bankovkami. Nato počal otec přepočítávat kořist. Tu se náhle otevřely dveře a na jejich prahu se objevila matka.

„Co zde děláte! Okud máte ty peníze“, křičela, „má-li to být pravda co si lidé již dlouho šušejí, že jsi špatný člověk, a tvé dítě se podílí na tvých zločinech!“

Muž, který překvapením oněměl, zdvihl svou paži a zařval na ženu: „Ženská, nedráždí mě, nebo tě zamorduju.“

„Udělej to jestli máš k tomu odvalu, já ti ale říkám, že jsem už dávno vzdala naději přivést tě na správnou cestu. Ale mé ubohé dítě, vidět jej jak jej vychováváš ke zločinu, to mi puká srdce, Jane Jiří, mé dítě, poslechni mě a utěč otci, který tě přivádí ke strašlivé propasti.“

Chtěla svého syna přivínout na prsa, ale ten plaše utekl ke svému otci, zatím co ubohá matka se vzlykajíc vypořádala ze dveří.

Grasel v hospodě

O 18 let později totiž v roce 1815 bylo jméno Grasel vyslovováno s hrůzou. Jan byl nějaký čas vojákem, ale utekl jako desertér a potuloval se po lesích mezi Kremží a Hornem, živě se drzími krádežemi a vloupáními. Přitom byl veselým patronem, miloval tanec a děvčata, účastnil se se svými kamarády divokých pitek.

V této době byl proti Janu Jiřímu Graselovi vydán soudem leták v němž se nabízela odměna 4.000 zlatých za dopadení lupiče Grasele.

Tu se stalo, že v hospodě v Dolním Ravelsbachu se konala taneční zábava na níž se z širokého okolí sešli chlapci a děvčata. Když dostoupila veselost vrcholu, zastavila před hospodou bryčka a vyskočili z ní dva muži.

Jeden z nich pravil tomu druhému: „Poohlédni se uvnitř trošku, zda nám nehrozí nebezpečí.“ Oslovený vešel do tanečního sálu a po několika minutách se vrátil zpět ke svému druhu. „Můžeme dovnitř Jane Jiří, uvnitř jsou známí.“ „No dobře, ať kočí s vozíkem odjede a my vejdem dovnitř.“

Oba prošli tančírnou a sedli si stranou ke stolu zatímco hostinský postavil na stůl džbán s vínem. Nikdo si zatím dvou cizinců nevšímal. Tu se otevřely dveře a vstoupil dovnitř soudní sluha.

„Pozdrav Pánbůh Jiljí, co je nového!“ zaznělo ze všech stran. Soudní sluha malý tlustý mužiček s červeným nosem, vzal svému sousedu sklenku s vínem, zhluboka se napil a pravil: „Nového je dost! Je možno si vydělat 4.000 zlatých!“ Všichni se tlačili k soudnímu sluhovi. „Čtyřtisíce zlatých je možno si vydělat!“ „Řekni, co se musí udělat abychom je získali!“ „Teda něco úplně lehkého. Musíš na soud dodat Grasele!“ „Grasela! To se asi těžko někdo najde. Nám způsobil jen málo škod, a jestliže bohatým bral a chudým dával, to nás nemusí zajímat.“ „Fuj nemluvte tak, vypadá to jako kdybyste sami byli z Graselovy bandy. Nevíte snad, že Grasel také napadl a okrádal podomní obchodníky a cestující a přitom je strašně týral!“ Sotva soudní sluha domluvil, vstal cizinec ze židle a vrhl se na Jiljího uchopiv jej za hrdlo. „Bídny darebáku! Lhal jsi! Grasel nikdy neprováděl surové týrání.“ Soudní sluha strachem zbledl a rozpačitě koktal. „Jak můžeš vědět, že jsem lhal!“ Jan Jiří jej pohrdavě změřil svým zrakem a mezi tím co jej od sebe odhodil, pravil: „Ty darebáku, říkám ti ještě jednou, že jsi lhal! Vš dobře, že jsem opilému podomnímu obchodníku sebral zboží, ale ani jsem se jej nedotkl!“ „Ty sám jsi od mé matky pocítil dobrodiní a jako dík za to mne pronásleduješ!“ „Ale Grasele nepolapíš!“

Potom pomalým krokem vykročil dveřmi ven, zatím co přítomní si tiše mezi sebou šeptali: „To byl Grasel!“

Hohensteinská hrobka

V romantické krajině nedaleko Hornu, obklopen kolem dokola lesy stál na vysoké skále hrad Hohenstein. Byl obklopen vysokou hradbou, a jen zadní strana, která končila věží, kaplí a hrobkou byla zabudována do skály.

Bylo to zimního času, když se tři mužové vynořili z lesa a obhlíželi zblízka hrad.

„Teď jsme u cíle“, hovořil jeden z nich, v němž jsme mohli poznat mladého Grasela. „Vidíte zde zámek jehož umístění jsem právě vyslídil. Naším úkolem je, vyšplhat se na věž stojící vzadu pod níž se nalézá hrobka. Pomocí provazového žebříku se musíme spustit na střechu kostelní lodi, po níž se pak lehce dostaneme dovnitř do kostela a odtud pak lehce do hrobky, která nás za vynaloženou námahu štědře odmění.“ „No to by nebylo tak špatné,“ mínil druhý, jenž byl stálým průvodcem Grasela.

Tito tři muži kráčeli stále blíže a blíže vstříc svému cíli. Jakmile sluníčko rozestřelo své poslední matné paprsky nad zimní krajinou, ocitli se již na úpatí skály.

Vysoká jedle stojící v blízkosti věže, usnadnila třem lupičům splnit jejich plán. Provazový žebřík byl na ní upevněn, přehozen přes skalnatý výčnělek tak, že jeho poslední stupačka

dopadla na zpuchřelou střechu kostela, kde zůstala ležet. Nato první z nich vstoupil na žebřík a opatrně se sešplhával dolů. Když se dostal na zem, dal oběma zbývajícím znamení, že se nevyskytuje nebezpečí, takže nato se oba dva vydali na nebezpečnou cestu. Když se všichni tři dostali na kostelní střechu, počal Michal Mottinger zkoumat, jak se nejlehčím způsobem dostat dovnitř. Brzy našel příznivé místo, odkud se mohlo po úzkých schodech sejít do hrobky. Dole se dostali k zavřeným dveřím. Ale to nečinilo loupežníkům žádné starosti, neboť byli na vše dobře připraveni. Jan Jiří dříve než uplynulo několik minut připraveným náradím dveře otevřel. Všichni tři kráčeli tiše a dostali se do kaple. Zde bylo všechno zubem času zničeno. Bylo zřejmé, že sem léta nev kročila živá bytost. Nalevo od místa, kde kdysi stál hlavní oltář, objevili padací dveře pod nimiž bylo schodiště, které vedlo dolů. Lupiči po něm sestoupili dolů do nitra hrobky. Jan Jiří kráčel se svou lucernou napřed a zpozoroval napravo a nalevo stojící náhrobníky. „Čamsi, pojď sem a přečti mi co je zde napsáno,“ Čams při sporém světle lucerny přečetl nápis, který zněl: Poslední místo odpočinku vévodkyně z Lontina.

„Nemýlil jsem se, zde je místo, kde najdeme poklady. Pokuste se tuto kamennou desku odsunout.“ Všichni tři se dali do díla a spojenými silami se podařilo po hodině nevýslovné námahy zvednout kámen a posunout jej stranou.

Nyní nastala chvíle otevřít rakev, která byla olověná a ukryvala rakev druhou, dřevěnou. Jakmile se dostali dovnitř, Jan Jiří si posvětil lucernou dovnitř. Ženská mrtvola zahalená

do bílého oděvu se ukázala jejich zrakům. Ale jakmile se jí dotkli, rozpadlo se tělo v prach. Na kostech rukou a krku se objevily zlaté prsteny a řetízky, které Črasel drze sňal z rukou a krku a ponechal si je pro sebe. Jeho společníci otřesení pohledem na Črasela zírali v pološeru lucerny na tuto strašlivou scénu. Konečně vyskočil Črasel z jámy a pravil: „Pro dnešek jsme hotovi. Přivalte kámen na hrob tak, aby se nikdo o našem činu nedověděl. Brzy navštívíme druhý hrob.“ A znovu pracovali všichni tři s velkou námahou, aby dovalili kámen na původní místo a zakryli hrobku. Nato spěšnými kroky opustili toto nehostinné místo. Vyšplhali se na kostelní střechu, kde ještě visel provazový žebřík. Črasel sestoupil první a oba dva společníci slézali za ním. Když zase dosáhli pevné země, spatřil náhle Črasel vyšlehnout plameny z šindelové střechy. „Ke všem čertům, co to má znamenat“, křičel Črasel. Na to se Mottinger potutelně usmál a řekl: „Chtěl jsem jenom lakotnému majiteli tohoto hnízda zanechat malou upomínku!“

A nato všichni tři prchali spěšně do lesa.

Chaloupka v lese

Na osamělé výšině mezi obcemi Maissau a Eggenburg stála stará chalupa, která pro svou zchátralost nebyla obývaná. Zde se čas od času v noci scházeli členové Čraselovy bandy, aby si rozdělili kořist a domluvili se na dalších loupežích. Lupiči měli všude mezi lidem své pomocníky, kteří je o blížícím se nebezpečí včas vyrozuměli. To se odrazilo v tom, že trestné výpravy proti bandě skončily vždy neúspěšně a vždy, kdy už pronásledovatelé byli přesvědčeni, že bandu mají obklíčenou, našli hnízdo prázdné.

Za tmavé noci, kdy bylo možno tmou obrazně krájet, kráčel osamělý muž lesem k chalupě. V něm jsme poznali mladého Črasela. Několik kroků od chalupy ozval se ostrý hvizd a okamžitě zablikal světelný paprsek v okně.

Nám již známý Čams se objevil ve dveřích a zvolal: „Jsi to ty, Jane Jiří!“ „Ano, jsem to já“, odvětil Jan Jiří a vstoupil dovnitř.

Vnitřek chalupy skýtal velmi ubohý pohled. Kolem červotočivého stolu seděli na hrubých lavicích Michal Mottinger, krásný Náci a teď se k nim posadili Črasel s Čamsem.

Poslední z nich postavil vínem naplněný džbán před ně na stůl, z něhož si mocně nahýbali. Najednou opět zazněl

zvenku ostrý hvizd. Gams vyběhl ven a vrátil se zpět se starým mužem. Byl to Gföhler, který vzdor svému váženému zevnějšku, byl Graselovým společníkem. Velký huňatý pes následoval starce. Poté co se pozdravili, svedl Grasel zase rozhovor na „obchody“, jak loupeže nazýval. „Děti připravte se, tyto dny budeme mít dobrý úlovek. Právě jsem zahájil přípravy.“ „Snad v Mordersdorfu!“ mínil Gams.

„Ó ne, v tomto hnízdě nechci nic podnikat, protože jen jak uslyším ten název, přepadne mně nevysvětlitelný smutek. Je mi, jako kdyby mně v této vesnici mělo potkat velké neštěstí.“

„Teda vždyť je jiných míst dostatek, kde se dá něco dělat“, odvětil starý Gföhler. „Ale musíme být nadmíru opatrní, protože Vídní vypsaná odměna 4.000 zlatých je příliš lákavá, aby se nenašel nějaký zrádce.“

V tom okamžiku počal pes, který se dosud choval tiše, kňučet. Starý vyskočil. „Přátelé“, volal, „je tu nebezpečí. Znam svého psa. Někdo se blíží k chalupě,“ a vykročil se psem ven do přírody.

Po několika minutách se vrátil a volal: „Jane Jiří ze čtyř stran nám hrozí nebezpečí. Musíme rychle utéci, pokud je ještě čas, každý utíkej jiným směrem.“

Sotva Grasel ušel několik stovek kroků když z boku uslyšel zvuky blížících se kroků. Nyní to znamená změnit směr, pomyslel si a odbočil nalevo z cesty. Ale sotvaže utekl několik kroků, uslyšel opět zvuky kroků.

K čertu dnes se na mně zaměřili, myslel si Grasel. Ale konečně se zvuky kroků ztratily a tyto směřovaly k chalupě.

Jen se dobře pobavte v prázdném hnízdě vy hlupáckové, zabručel Grasel a spěšnými kroky se vzdaloval od chalupy. Ale znovu zase uslyšel kroky přibližujících se lidí. Zdálo se mu, jako by celý les byl obklíčen.

A nyní to znamená odvážně kupředu, děj se co děj, řekl Grasel sám pro sebe. Najednou se ozve povel: „Stát nebo střelími!“

Grasel neodpověděl, ale šel neohroženě dál. Tu se z blízkého křoví zablesklo a kulka mu proletěla těsně kolem uší. Tento výstřel byl signálem k pravdě křížové palbě, která se ze všech stran stupňovala. Nyní padala rána za ránou, ale v temnu lesa žádná netrefila a Grasel získal brzy náskok před svými pronásledovateli. Rány byly čím dál slabší a vzácnější a tentokrát byl Grasel zase zachráněn.

Soukeník z Jihlavy

Jednoho dne šel silný pán s puškou přehozenou přes rameno po silnici do Hornu.

Byl to starosta tohoto městečka, který se vracel z honitby. V zatáčce silnice se k němu připojil cestující, který dle svého vzezření prozrazoval Moravana. Pan starosta byl dobrosrdečný muž a oslovil neznámého takto: „Hola příteli, kam cestuješ?“ „Ale do Hornu“, odpověděl cizinec. „Jsem jihlavský soukeník a chtěl bych dnes v Hornu přenocovat, protože mám v této krajině nějaké obchody.“ „Tedy abych vám poradil, zůstaňte přes noc ve větší zájezdní hospodě, protože v těch malých hospůdkách se potuluje všelijaký neřád, který znepokojuje celou krajinu. Jmenovitě je to Grasel a jeho banda, kteří zde již mnohou loupež provedli.“ Soukeník se usmíval a pravil: „Grasel? Už jsem taky o něm ledacos slyšel. Musí to být ale dobrá hlavička, která se jen tak lehce chytit nedá.“ „No co se toho týče“, mínil pan starosta, „tak nejsme taky tak hloupí, a kromě toho máme přesný popis jeho osoby, a taky je na jeho hlavu vysána odměna 4.000 zlatých. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne, a Grasel už tu nebude dlouho provozovat své lotroviny, jsme mu na stopě.“ „Ták, potom Vám tedy musím gratulovat k těm 4.000 zlatým.“

Pochybuji ale, protože jak znám Grasela...” „Cože, vy znáte Grasela?“ „Ale jednou jsem se s ním setkal při mých cestách.“ „Ach to je zajímavé, vyprávějte o něm, jsem na to velmi zvědav.“ Cizinec na to odpověděl: „K vyprávění je už dnes hodně pozdě, protože jsem hladov a žízniv, když jsme teď v městečku, pak se musíme rozloučit, protože si ještě musím sehnat nocleh.“

Starosta jen hořel zvědavostí dozvědět se něco o Graselovi, nedal jinak, pozval jej dovnitř, aby spolu povečeřeli a on zde mohl přespat. Po delším zdráhání přijal soukeník starostovu nabídku a oba vstoupili do starostova domu.

Vyšla jim vstříc manželka pana starosty, přátelsky přivítala manželova hosta a brzo oba svorně seděli u stolu a osvěžovali se jídlem a pitím.

Po večeři zavedl pan starosta zase řeč na Grasela a prosil soukeníka, aby mu pověděl jak se s Graselem seznámil.

„Teda o Graselovi můžu velmi mnoho vykládat“, začal soukeník. „Tak například vím, že jednou starému činiteli, který si mu stěžoval na ukrutnou bídu dal peníze, aby mohl v loterii zkusit své štěstí. Učitel vsadil a uhádl terno. Nyní chtěl ubohý muž dát polovinu výhry Graselovi, ale ten ji odmítl se slovy: „Ponechte si jen vaši výhru. Potřebujete ji nutněji než já!“ Podruhé si koupil u nuzného krejčího plášť a zaplatil mu o 20 zlatých více, aby tak krejčímu pomohl z nouze. Brzy nato se jeho lidé vloupali ke správci, který ležel na smrtelné posteli, přičemž jeho rodina byla po jeho smrti vystavena nejkrutější bídě. Nato Grasel poslal správci obratem uloupené peníze zpět...”

„Už toho mám dost! Vykládáte o Graselovi samé poví-
dačky, že bychom museli uvěřit, že je to nejhodnější a nej-
ušlechtilejší člověk pod sluncem.“ „Vyprávějte raději jak jste
jej poznal!“ „Ale to vám povím později. Nejdříve mi ale pane
starosto řekněte, nemáte žádný strach z vyloupení!“ Starostovi
málem vylezly oči z důlků a na to odpověděl: „Proč bych se
měl něčeho obávat!“ „Přece se nikdo neodvážá vloupati se ke
starostovi. Tolik drzosti a odvahy Grasel nemál!“ „Myslíte“,
odvětil jihlavský soukeník. „Já ale věřím, že si ve svém domě
nejste tak jist.“ „Bydlíte sám v celém domě?“ „Samozřejmě by-
dlím zde já, manželka a služka.“ „Ale vchod do domu a sousední
přízemní lokality jsou ihned za šera uzamčeny a žádnému cizinci
se neotevřou.“

„Nu dobře“, odvětil cizinec velmi klidně, a pokračoval.
„Mysleme si třeba například, že já jsem Grasel a mám ve své
holince dlouhý dvousečný nůž.“ Po těchto slovech vytáhl Grasel
skutečně dvoustranný nabroušený řeznický nůž. Starosta zbledl
jako křída a třásl se po celém těle. Jeho manželka ze samého
strachu klesla na židli.

„Nuže pane starosto, nebojte se“, pravil neznámý, „já
nejsem Grasel, ale jsem jihlavský soukeník.“ „A nyní vám
budu o Graselovi vyprávět, jak jsem jej poznal.“

Starosta však učinil odmítavé znamení a chtěl se zvednout
ze židle. Soukeník ale řekl: „Ještě nevstávejte pane starosto,
vyčkejte ještě okamžik!“ „Chtěl bych vám ještě dát návod, jak
si můžete vydělat 4.000 zlatých. Zde je osobní popis Grasela.“
Po těchto slovech vyňal potištěný list papíru ze své kapsy.

„Zde stojí psáno, že Grasel je 22 let starý, což ale není pravda, neboť je v mém věku, totiž 25 let star. Dále zde stojí psáno, že má nalevo ohnutý nos, ale Grasel má nos rovný tak jako já! A není nalevo, ale je rostlý přímo. Konečně zde stojí psáno, že má chromý malíček. Ale Grasel má tak rovné prsty jako je mám já! Má je jen tehdy chromé, když jimi do cizí kapsy sáhne! Grasel také necestuje pod svým jménem, ale jednou se vydává za koňského handlíře, brzo zase za řezníka a někdy za soukeníka z Jihlavy...”

Po tomto proslovu vyskočil starosta ze židle a chtěl běžet ke dveřím, ale cizinec mu zastoupil cestu a pravil: „Nenamáhejte se, protože já jsem skutečně Grasel a Vy jste nyní v mé moci, dům je obklíčen mými lidmi, kteří jen čekají na mé znamení, aby jej podpálili.“ „Protože jste mě ale velmi pohostinsky přijali a poskytli mi jídlo a pití, vzdám se, aniž bych Vám něčím ublížil. Doufám, že už nemáte žádnou chuť na to, abyste získal vypsanou odměnu na mou hlavu - 4.000 zlatých!“ „A teď se pane starosto podívejte na své hodiny!“ „Vy a vaše paní nevyjdete po celou hodinu z této místnosti. Nedodržíte-li úmluvu, lehne Váš dům popelem! Dobrou noc pane starosto, dobrou noc paní starostová!“

Nato Grasel odcházel důstojně ke dveřím a opustil dům a město.

Porybného dcerka

V malém domečku ve vsi Horní dvorek žil porybný Kašpar se svou jedinou dcerkou Marií. Byla to hezká černoooká dívčina ve věku 18 ti let. Chlapci ze vsi se pokoušeli navázat styk s krásnou dívčinou, ale ona je všechny odmítala. Ale přece se proslýchalo, že Mařenka má svého milého, ačkoliv jí to nikdo nemohl dokázat.

Tu se přihodilo, že jednoho dne se porybný vrátil z práce nazlobený a hned si zavolal svou dceru. „Maruško“, řekl jí, „mám už těch řečí o tobě plné zuby.“ „Dnes se mi zase doneslo, že tě navštěvují mládenci.“ „Přiznej se mi upřímně, co je na tom pravdy!“

„Ale tatínku, co tě napadá, víš přece, že lidem dělá radost, když mohou o někom špatně promluvit.“ „Nech je mluvit co chtějí.“ „Raději se napij hlt vína, které jsem přinesla z Jiruše.“

„Odkudpak máš peníze?“ „Copak tatínku nevíte, že jsem dnes prodala upředenou přízi!“ Maruška nalila otcí sklenku vína a ten jí s velkou chutí vypil. Maruška dolila další sklenku a otec ji vypil. Brzo nato upadl do hlubokého spánku.

Nyní vzala Maruška lampu a odebrala se s ní do své komůrky. Pak otevřela okénko a postavila lampu na něj. Brzy na to uslyšela slabé fukání na okno. Maruška zhasla světlo, tu se ukázal muž a vlezl okénkem do komůrky.

„Pozdrav Pánbůh moje milá Maruško“, zašeptal, objal Marušku kolem krku, pokrýváje její celé tělo žhavými polibky. „Ach jak je mi tu u tebe dobře, ale miluješ mně ještě!“

„Jak se můžeš tak ptát Jiří! Věříš snad tomu, že bych tě pustila dovnitř, kdybych tě nadevšecko nemilovala!“ „Vystavuji se lidským řečem, tito mně ve dne v noci hlídají a pozorují. Teprve dnes, kdy jsem tě v Jiruši potkala, byla jsem s tebou viděna myslivcem Petrem a bojím se, že tento člověk, který mně ustavičně pronásleduje, nám způsobí mnoho neštěstí.“

„Ale ať“, odvětil Črasel, neboť on to byl, kdo byl Maruščin mileneček. „My jsme přece velice opatrní, než aby nám tento hejsek něco vyvedl. Raději se těšme z naší lásky, kterou můžeme spolu prožívat!“ A znovu objal Marušku a opět ji zulíbal žhavými polibky. Ale brzy byli ze svého sladkého milování probuzeni. Ozvaly se velké rány na dveře a mužské hlasy se ozývaly zvenku.

„Proboha Jiříku, jsme prozrazeni. Rychle vylouzni do svého úkrytu. Mezitím zajdu jakoby se nechumelilo otevřít dveře.“ Děvče si ihned upravilo šaty, přistoupilo k oknu otevřelo jej a zvolalo: „Co se to venku děje, co se stalo!“

„My jsme ze soudu“, odpověděl hlas, „a proto nám ihned otevři dveře a zaveď nás k tvému otci.“ Maruška učinila, co jí bylo přikázáno a soudní písař, myslivec Petr a několik soudních sluhů vstoupilo dovnitř.

„Kde je tvůj otec!“ „Spí uvnitř ve světnici.“ „Kdo je ještě v domě!“ „Víte přece, že tento dům obývá můj otec a já.“ „Lžeš!! Jeden muž je v tvé komůrce a sice loupežník Črasel.“

Tu vstoupil myslivec dopředu a křičel: „Já sám jsem viděl jak nějaký muž stál u tvého okénka a ty si na to zhasla světlo.“

Ale Maruška zachovala svůj klid. Výsměšným pohledem změřila myslivce a pravila soudnímu písaři: „Byl to skutečně cizinec u mého okénka a ptal se mně na cestu do Jiruše! Když jsem otevřela okno, abych mu podala zprávu a ukázala jak má jít, sfoukl průvan lampu. Cizinec na to odešel svou cestou.“ „To je ale hloupá pohádka, kterou nás častuješ, ale tím nás neoklameš! A my proto prohlédneme Váš dům a my už si toho panáčka najdeme.“

Zatímco dva soudní sluhové hlídali vstupní dveře a okno, prohledávali ostatní zbylé prostory domu co nejpečlivěji. Nalezli spícího otce, který zde ležel úplně podnapilý. Všechno bylo přehrabáno, postele a skříně prosmýčeny a vše rozházeno naruby. Ale všechno bylo marné, žádná stopa po cizím muži, který měl dle myslivce Petra vylouznout do Maruščiny komůrky, nebyla nalezena, jsa pokládán za Črasela. Během celé doby prohlídky seděla Maruška na stoličce v komůrce u konce postele a dívala se s posměšným úsměvem na marné se namáhání zaměstnanců soudu. Konečně se zdáli být přesvědčeni, že žádná z podezřelých osob se v domě neskrývá a připravovali se k odchodu. Jen Petr potřásl hlavou a zůstal v domě poslední, zatím co ostatní se shromáždili před domem, on ještě jednou vstoupil přes práh Maruščiny komůrky. Maruška vstala ze stoličky a řekla: „Co tu ještě chceš!“ okřikla myslivce.

„Zapomněl jsem si tady kapesník“, odvětil Petr a vkročil na místo, kde stála stolička, kterou nohou povalil. Její pád na podlahu způsobil tlumený dutý zvuk. „Ha už ho mám“, křičel myslivec. „Zde je podlaha dutá a zde vězí Grasel.“ Uchopil svou nabitou pušku a její pažbou tloukl do podlahy. Ale v témže okamžiku puška spustila a následovala strašná rána a myslivec Petr se svalil s roztříštěnou korou mozkovou a padl do vlastní krve. Střelná rána mu proletěla hlavou.

Maruška volala o pomoc a soudní zřizenci přiběhli překotně dovnitř, kde spatřili to nejhorší. Mrtvola myslivce byla odnesena a tento vzal sebou do hrobu své tajemství.

Jakmile všichni odešli nebylo lze očekávat žádné nebezpečí, uzamkla Maruška dveře a odebrala se rychle do komůrky. Tam na konci postele se shýbla k podlaze a odsunula pryč kus podlahy, zatímco z prohlubně vyšel zachráněný Grasel bez úhony ven. Padl Marušce kolem krku a volal: „Zaplať Pánbůh. Také tomuto nebezpečí jsem šťastně unikl. Zase mně můj talisman život zachránil.“

„Obrázek tě zachránil?“ ptala se udivená a uražená Maruška. „Ano ty můj andílku“, odvětil Grasel dále. „Podívej se Maruško, tento obrázek na slonovině nosím již od mých sedmi let na prsou. Nalezl jsem jej jednou v náprsní tašce a schoval jej před svým otcem. Vždy mně chránil před nebezpečím a věřím pevně, že mně nepotká žádný úraz tak dlouho, dokud jej budu mít na krku.“

„Nedávno, když jsem bezstarostně spal v lesní chatě, neboť tato je známá jen několika lidem, vzbudila mně zvláštní bolest.

Zkoumal jsem příčinu toho jevu a shledal jsem, že jsem obrázek posunul, takže jsem spal na jeho hraně. Protože jsem od té doby nemohl usnout, opustil jsem chatu a šel svou cestou. O hodinu později byla chata obstoupena vojáky, kteří měli příkaz mně zajmout. Byl bych býval ztracen, kdyby mně obrázek nevzbudil.“

Marie naslouchala s úžasem vyprávění Graselovo. Nakonec mu padla kolem krku a pod závojem noci pokračovali nerušeně v milování až do rozbřesku, kdy Grasel opustil dům.

Grasel byl polapen

U panského stolu obecního hostince v Mödringu seděla veselá společnost pohromadě. Žertovalo se, smálo se a vyprávěly se pikantní historky o loupežníku Graselovi.

Tu vstoupil starý muž s bílými vlasy dovnitř, opíraje se o sukovici a posadil se ke stolu poblíž dveří. Slabým hlasem si poručil sklenku vína. Nikdo si dále nevšímal žebráka a pokračovalo se v zábavě a vyprávění povídek o Graselovi.

Tu se otevřely dveře do hospody a v nich starosta se dvěma soudními sluhy. Jeden ze sluhů se jmenoval Fabián a byl žertovně nazýván Chytač Grasela, protože si umínil získat 4.000 zlatých vypsáných jako odměna tomu, kdo Grasela chytne. V každém cizinci viděl Grasela.

Ale poněvadž se již tolikráte zmýlil, nikdo jej nebral vážně, když opět nějakého cizince podezíral, že je Graselem.

Pan starosta si zasedl k panskému stolu a zamíchal se živě do rozhovoru. Dva soudní sluhové si sedli k jinému stolu v blízkosti starého žebráka. Fabián hned začal žebráka zkoumat a ostrým pohledem si jej prohlížel. Tento naopak dělal jako že si ho nevšímá, ale poodířku sledoval starostu a posměšně se usmíval. Fabián ale nespustil z cizince zrak. Věřil, že na žebrákoví zpozoroval podezřelý pohyby. Náhle vyskočil a vrhl se na žebráka, uchopil jeho ruce, takže se žebrák nemohl pohybovat a křičel co mu síly stačily: „Pomóc, mám ho, to je Grasel!“

Hosté u panského stolu se smáli. „Ale Fabiáne,“ křičel starosta Hornu, „co tu zase vyvádíš! Jak můžeš být tak bláznivý, abys považoval tohoto starce za Grasela!“ „Pane starosto, tentokrát je to jistě on. Poručte jenom, aby mi můj kamarád pomohl, abych jej mohl spoutat. Nepustím už ho.“

„Běž ty hlupáku, znám Grasela, který se u nás vydával za jihlavského soukeníka. Byl to mladý silný člověk, zatímco tento je starý a zmrzačený.“ „Ne, ne pane starosto, tento chlapík má sílu jako obr, mám co dělat, abych jej udržel. Pomožte mi přece! Když jej pustím sáhne na svou pistoli. Cítím ji v jeho tašce.“

„Ale já jsem chudý a nemocný muž z Perneggu a mám v celém kraji dobrou pověst, jmenuji se Josef Fuchs.“ „Nyní tedy to slyšíš Fabiáne sám, že to nemůže být Grasel, protože je to Fuchs. Proto poroučím, pusťte ubožáka na svobodu.“

Fabián, kterému již také síly polevovaly. Tu však druhý sluha popadl domnělého Grasela za vlasy a zůstala mu v ruce paruka a domnělý starý muž měl krásné hnědé vlasy. Tu se na něj všichni vrhli a Grasel brzy ležel na zemi spoután. Pak byla skutečně nalezena pistole a dlouhý nůž a teď jej také poznal starosta, jako tentýž nůž, kterým mu Grasel v jeho domě vyhrožoval.

Fabián se již těšil na 4.000 zlatých, které byly vypsány na Graselovu hlavu. Tentokrát se nezmylil, ale polapil skutečného Grasela.

Loupežník byl ještě téhož večera pod silnou hlídkou dovezen do Hornu do vězení.

Útěk ze zlodějské věže

Vězení okresního soudu v Hornu se nacházelo v starobylé věži, která podle svých obyvatel byla nazvána věž zlodějů. Sem byl také Grasel dopraven a uvězněn v nejvyšším vězení. Dveře byly pobity těžkým železným plechem a okna opatřena silnými mřížemi. Nebyla tedy žádná starost o to, že by pověstný loupežník Grasel mohl utéci.

Vnitřek cely neobsahoval nic než snop slámy, který sloužil vězni za lůžko. Grasel horečně přemýšlel, jak se dostat z této krajně nebezpečné situace. Naštěstí neztratil odvahy. Stále ještě měl svůj talisman, který vytáhl ze zánadří a vroucně jej políbil. Rozhodnut s pevným předsevzetím, se ještě dnes pokusit o útěk. Okno jeho cely vedlo do dvora, na který navazoval zámecký park. Tato zahrada byla oddělena pouze nízkým živým plotem ode dvora a tudíž nenabízela žádnou překážku k útěku, kdyby se byl dostal do dvora.

Naštěstí bylo opomenuto prohlédnout Graselovi šaty a kromě toho nebyl spoután, protože se uvažovalo, že je nemožné, aby se vězeň dostal z tak vysoko položené cely.

Grasel tedy vytáhl ze záhybu jeho šatů ozubené hodinové pero a vyšplhal se jako veverka k oknu zaklesnuv ruce o okenní mříž. Podíval se tedy dolů na dvůr a ke své radosti zjistil, že tento není hlídán.

Hned se dal do přeřezávání mříží. Práce šla ale velice pomalu kupředu. Po čtyř a půlhodinové práci vytvořil takový otvor, že jím mohl protáhnout své tělo. Nyní se zase sešplhal na podlahu cely a počal ze slámy vytvářet povřísllo, které mu mělo nahradit lano. Přišlo mu velmi vhod, že sláma byla tuhá a čerstvá. Ale i tato práce mu trvala několik hodin.

Jakmile byl s povřísllem hotov již vycházely červánky. Nyní se Grasel zvedl, políbil několikrát svůj medailon a vyšplhal se k prořezanému oknu nahoru. Zatím co se snažil upevnit slaměné lano na okně pohlédl dolů do hlubiny. Mráz mu šel po zádech, když pomyslel na nebezpečnou cestu z věže. Ale neměl jiné volby. Jestliže by zůstal, byl by jistě skončil na šibenici. Ale odvážnému štěstí přeje. Pohroužil slaměné lano do hloubky pod ním a sevřel je zatnutými pěstmi a nechal se drze klouzat dolů. Již sešplhal dvě třetiny cesty a ještě pár sáhů a byl by zachráněn. Tu jej polekal hlas Fabiána, věčného pronásledovatele, který zvolal: „Můj příteli Grasele, co zde děláte!“ Tento měl velkou radost, že opět Grasele polapil, neboť se nemohl dočkat rána, aby se nepodíval na okno Graselova vězení. „Dábel je tvým přítelem a ne Grasel“, křičel Grasel. „Zabiju tě, jakmile slezu!“ Fabián nečekal tak dlouho a vyskočil do své přízemní světničky, vzal nabitou pušku a vrátil se okamžitě na dvůr. Grasel se mezitím spustil na dvůr, ale sotvaže Grasel vykročil, Fabián po něm z pušky vystřelil. Loupežník padl k zemi, ale tak rychle jak padl tak hned vyskočil a srazil soudního sluhu k zemi a přeskočil plot.

Mezitím po výstřelu přispěchalo několik soudních sluhů

a bleskově začali Grasele pronásledovat. Grasel přiskočiv zeď parku prchal k blízkému lesu. Ale také jeho pronásledovatelé nepolevili v pronásledování a skoro jej dostihovali. Lesem protékal potok, jehož skalnaté břehy vytvářely na několika místech přechod. Grasel přišel na místo, kde již cesty nebylo, a kde skalní stěna příkře spadala do potoka. Nyní zajásali jeho pronásledovatelé domnívající se, že Grasel je v pasti. „Ještě pár kroků a máme ptáčka v hrsti“, křičel Fabián. Ale to dělali účet bez hostinského. Grasel, aniž by se dlouho rozmýšlel, skočil do zpěněného potoka. Vlny se za ním uzavřely a Grasele nebylo nikde vidět. Pronásledovatelé stáli v úleku na okraji propasti a pohlíželi zděšeně do hlubiny. Ale brzy byli poučeni, co se dále dělo. 30 kroků níže od místa, kde se Grasel potopil vynořil se z vody a aniž byl spatřen, vstoupil nezraněn na druhý břeh potoka, odkud přímým útekem prchal směrem k domku pohodného.

Nanynka Ehegartnerova

Dlouho se šířila zpráva, že dcera pohodného Nanynka je jednou z milenek Graselových. Ale nikdy se nebylo možno dopídit, co je na té zprávě pravdy. Ale když jej nyní Graselovi pronásledovatelé viděli prchat směrem k domu pohodného, věřili tomu, že se zde ukrývá. Fabián tedy křičel: „Vzhůru kamarádi, tentokrát nám neunikne! Ukryl se u Ehegartnerů. Pospěšme si!“ Přiběhli k divokému potoku do místa, kde se jej dalo překročit a namířili své kroky k domku pohodného.

Když k němu přicházeli, slyšeli Nanynku zpívat veselé písně. Vstoupili dovnitř, když se kolem nich objevila smečka psů, kteří se zuřivým štěkotem přivítali nezvané návštěvníky. Nanynka se právě zabývala pečením chleba. Právě rozhrabávala popel, když tu zapraskaly ohnivé plameny. Nanynka zpívala drzou písničku. „Nu panno Nanynko“, začal Fabián, „Vy jste náramně veselá, kdepak jsou všichni vaši lidé!“ „Oh ti jsou již všichni v práci. Ale copak vás k nám tak brzo ráno přivádí!“ „Neptejte se tak nevinně“, odpověděl Fabián, „hledáme tu Grasele. Viděli jsme jej vstoupit do vašeho domu, a proto nám ve vši dobrotě povězte, kde se ukrývá.“ Nanynka se začala nahlas smát: „Copak, chcete zase chytat Grasele! No, to jsem si hned myslela, jak jste vstoupili do domu. Vy jste celou dobu nic jiného nedělali než chytali Grasele.“ A tu zase

Nanyinka vzala hák a uhrabala žhavé uhlíky a přiložila otýpku dřeva, takže v krátkosti znovu vyšlehly plameny s novou silou. „Nuže nechcete-li dobrovolně říci, kde vězí Grasel, my si ho již najdeme. Kamarádi, prohledejme dům, nemůže nám uniknout.“ Těmito slovy začali prohledávat každý koutek celé budovy. Dokonce i postele prohledali, všechny skříně prohrabali, stáje a hnojiště prohledali, prostě nenechali ani koutek bez prohledání.

Nanyinka byla klidná, seděla před pecí a prohrabávala oheň a zpívala rozpustilé písničky. Jakmile soudní sluhové prohlédli celý dům, vrátili se beznadějně do světnice. Fabián předstoupil před Nanyinku a řval: „Mluv děvko, kde je Grasel? Kde ho schováváš? Viděl jsem jej jak vlezl do chalupy a to mi nemůžeš zapřít.“ Nanyinka na něj posměšně pohlédla a pravila: „Samozřejmě, že sem vlezl, ale vzadu opět oknem utekl. Je to pochopitelné, a proto jej v chalupě nemůžete najít. Můžete tam ještě vidět otevřené okno.“ Fabián se tam podíval a spatřil opravdu okno otevřené. Nyní poklesla jeno naděje na polapení Grasela, a proto se se svými kamarády vytratil. Pak prohledali celé okolí, ale opět bezvýsledně. Grasel zmizel. Grasel však byl ukryt v peci. Teprve večer až byla tma, až když se vrátili pohodný se svými pacholky, odešel Grasel z domu a opustil milovanou Nanyinku.

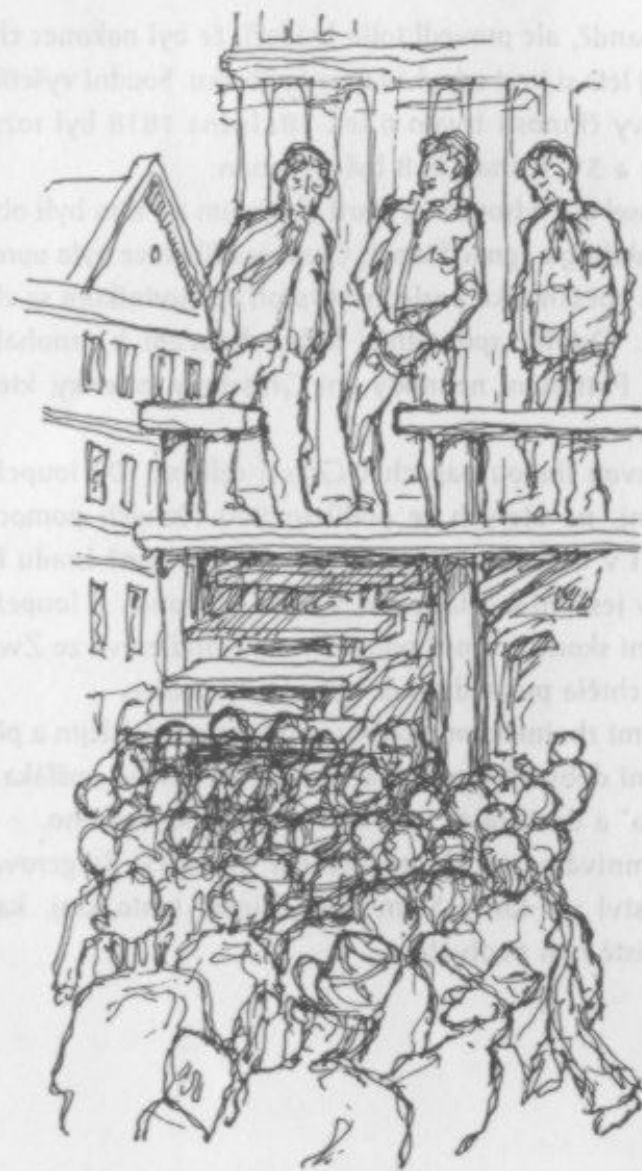
Přepadení

Nalezli jsme opět lupiče v oné rozbořené chalupě nedaleko Maissau a Eggenburgu, kde se v noci shromáždili. Jediné okénko bylo zatemněno, aby nebyl vidět svit svíčky. Přítomna byla většina z bandy jako Mottinger Michal, Gams a další. Jen Grasel zde nebyl, stávali se netrpělivými. Džbán s vínem stál v rohu místnosti a oni měli strašnou žízeň.

Konečně přišel Grasel a po uvítání zasedli všichni k dubovému červotočivému stolu a mocně popíjeli. Plánovala se návštěva na panství Hohensteinu. Potom se Grasel vzdálil. Ostatní ještě dopili zbytek vína. Po napití byli stále hlasitějšími, až najednou zaslechli podezřelý šelest venku. Michal Mottinger se podíval ven a zakřičel: „Kamarádi, jsme zrazeni. Myslivci obkličují chalupu.“ Všechno vyskočilo a chtělo se dostat na svobodu. Ale chalupa byla obklíčena a jedině násilím se mohli dostat pryč. Mnoha se to podařilo a dosáhli lesa aniž by byli zasaženi střelami a podařilo se jim probít z obklíčení. Ale Gams a krásný Náciček se nezachránili. Byli od myslivců zajati a spoutáni. Mottinger Michal a Gföhler se dostali na kraj lesa, mysleli že jsou zachráněni, ale myslivci je pronásledovali a stříleli za nimi. Uchýlili se na vedlejší stezku, kde však byl Gföhler smrtelně postřelen. Michal Mottinger, jsa pronásledován myslivci, skočil do propasti a zabil se.

Zajetí a poprava

Tlupa Graselova byla nyní oslabena a její počet se zmenšil. Nejmilejší Graselovi druzi byli mrtvi. Grasel věděl, že se v této krajině již neudrží a chtěl přesídlit do Čech. Potřeboval však uskutečnit jednu velkou loupež, aby si opatřil peníze na cestu, kde chtěl vytvořit novou tlupu. Tehdy měl Grasel v Ravelsbachu milenku, která se jmenovala Katy. V den, kdy strávil u své milenky celý den, jel s vozičkem, když zjistil, že nemá svůj amulet s hlavičkou ze slonoviny. Strašně se ulekl. Chtěl se trochu občerstvit a zastavil ve vsi nazvané Mördersdorf. Zde zastavil se svým společníkem před hospodou a když zjistil, že tam sedí několik sedláků, vkročil dovnitř. Oba si objednali víno a jídlo. Jeden z návštěvníků však zašel k hostinskému a řekl mu, že v hospodě je Grasel. Doporučil, aby se všichni vrhli na Grasele a chytili jej. Hosté se vrhli na Grasele a jeho společníka a spoutali je. Tentokráte však povolali vojáky, aby raubíře doprovázeli. Tito byli svázaní naloženi a odvezeni do Vídně. Po cestě Grasel pocítil zvláštní ostych, který měl před vstupem do osady Mördersdorf, která se mu stala osudnou. Jakmile povoz dorazil do Vídně, shromáždily se davy lidí v Tábořské ulici, aby obávaného loupežníka spatřily. Když přijely na Hohenmarkt, dověděl se Grasel, že ve vězení je již krásný Náci, Gams a jeho otec Grasel. Ten sice neloupil v Gra-

selově bandě, ale provedl tolik krádeží, že byl nakonec chycen a dlouhá léta si trest odpykával na Špilberku. Soudní vyšetřování Graselovy činnosti trvalo 6 let. 18. ledna 1818 byl rozsudek vyneseno a 31. ledna 1818 byl vykonán.

Grasel byl odsouzen k smrti oběšením a s ním byli oběšeni Jakub Fahding a Ignác Stangl. Graslůva šibenice byla uprostřed a on byl oběšen jako poslední. Oproti spoluviníkům se choval statečně. Ostatní spoluviníci byli odsouzeni k mnohaletým trestům. Potrestání neunikly ani Graselovy milenky, které jej ukrývaly.

Se svou tlupou napáchal Grasel celkem 100 loupežných přepadení, na kterých se podílelo 200 různých pomocníků. Působil i v našem kraji, ukrýval se ve zřícenině hradu Landštejna, v jeskyni u Vlastovce, v okolí Slavonic. Z loupežných přepadení skončila smrtí pouze Anna Scindlerová ze Zwettlu, která nechtěla prozradit, kde má ukryty peníze.

Svémi zbojnickými kousky vešel Grasel do dějin a přežívá do dnešní doby ve slově „grázl“, jež představuje „rošťáka nebo darebáka“ a dostává se i do Slovníku jazyka českého.

Domníváme se, že překladem brožurky Bergerova nakladatelství v Hornu Vám přibližujeme tento kraj, kam se jako turisté rádi podíváte.